

הקדמת הרמב"ם חלק א מסורת התורה עד המשנה

פסוק פתיחה לספר

בשם י"י אל עולם (בראשית כא, לג)

הקדמה למנין המצוות

פסוק פתיחה להקדמה ומנין המצוות

"אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך" (תהלים קי"ט, ו')

התורה והמצוה

התורה והמצוה – שבכתב ושבעל פה

א. התורה והמצוה

כל המצוות שניתנו לו למשה בסיני, בפירושן ניתנו, שנאמר "ואתנה לך את

לוחות האבן והתורה והמצוה" (שמות כ"ד, ב).

• "תורה" – זו תורה שבכתב.

• ו"מצוה" – זה פירושה.

וציונו לעשות "התורה" על פי "המצוה".

ומצוה זו היא הנקראת "תורה שבעל פה":

כל "התורה" - כתבה משה רבינו קודם שימות בכתב ידו, ונתן ספר לכל שבט ושבט.

וספר אחד נתנהו בארון לעד, שנאמר "לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית י"י אלהיכם והיה שם בך לעד" (דברים ל"א, כ"ו).

ו"המצוה" - שהיא פירוש התורה, לא כתבה, אלא צוה בה לזקנים, וליהושע, ולשאר כל ישראל.

שנאמר "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו" (דברים י"ג, א), ומפני זה נקראת "תורה שבעל פה":

מסורת וכתיבת התורה שבעל פה

מסירת התורה שבעל פה ממשה ועד רבי

שלשלת הקבלה ממשה ועד רבינו הקדוש
ג. "ומסרה ליהושע" - תלמידי משה ויהושע

אף על פי שלא נכתבה "תורה שבעל פה" - לימדה משה רבינו כולה בבית דינו לשבעים זקנים.

ואלעזר, ופינחס, ויהושע, שלשתם קיבלו ממשה.

וליהושע, שהוא תלמידו של משה רבינו, מסר "תורה שבעל פה", וצויה עליה.

וכן יהושע כל ימי חייו לימד על פה:

ד. "ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים" - יהושע עד אחיה

וזקנים רבים קיבלו מיהושע.

וקיבל עלי מן הזקנים, ומפינחס.

ושמואל קיבל מעלי ובית דינו,

ודוד קיבל משמואל ובית דינו.

ואחיה השילוני מיוצאי מצרים היה, ולוי היה, ושמע ממשה, והיה קטן בימי משה, והוא קיבל מדוד ובית דינו:

ה. "נביאים" אליהו עד עזרא

אליהו קיבל מאחיה השילוני ובית דינו,

ואלישע קיבל מאליהו ובית דינו,

ויהוידע הכהן קיבל מאלישע ובית דינו,

וזכריהו קיבל מיהוידע ובית דינו,

והושע קיבל מזכריה ובית דינו,

ועמוס קיבל מהושע ובית דינו,

וישעיהו קיבל מעמוס ובית דינו,

ומיכה קיבל מישעיה ובית דינו,

ויואל קיבל ממיכה ובית דינו,

ונחום קיבל מיואל ובית דינו,

וחבקוק קיבל מנחום ובית דינו,

וצפניה קיבל מחבקוק ובית דינו,

וירמיה קיבל מצפניה ובית דינו,

וברוך בן נריה קיבל מירמיה ובית דינו,

ועזרא ובית דינו קיבלו מברוך ובית דינו:

ו. "נביאים לאנשי הכנסת גדולה" - אנשי כנסת הגדולה עד שמעון הצדיק

בית דינו של עזרא הם הנקראין "אנשי כנסת הגדולה",

והם חגי, זכריה, ומלאכי, ודניאל, חנניה, מישאל, ועזריה, ונחמיה בן חכליה,

ומרדכי, וזרובבל, והרבה חכמים עמהם, תשלום מאה ועשרים זקנים.

האחרון מהם הוא שמעון הצדיק, והוא היה מכלל המאה ועשרים, וקיבל

תורה שבעל פה מכולן, והוא היה כהן גדול אחר עזרא:

ז. אנטיגנוס עד רבי יוחנן בן זכאי ושמעון בן הלל

אנטיגנוס איש שוכו ובית דינו קיבלו משמעון הצדיק ובית דינו.

ויוסף בן יעזר איש צרדה, ויוסף בן יוחנן איש ירושלים ובית דינם קיבלו

מאנטיגנוס ובית דינו.

ויהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי ובית דינם קיבלו מיוסף ויוסף ובית דינם.

יהודה בן טבאי, ושמעון בן שטח ובית דינם קיבלו מיהושע ונתאי ובית

דינם,

שמעיה ואבטליון גרי הצדק ובית דינם קיבלו מיהודה ושמעון ובית דינם,

והלל ושמאי ובית דינם קיבלו משמעיה ואבטליון ובית דינם,

ורבן יוחנן בן זכאי, ורבן שמעון בנו של הלל קיבלו מהלל ובית דינו:

חמישה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, והם גדולי החכמים שקיבלו ממנו,

ואלו הם, ר' אליעזר הגדול, ור' יהושע, ור' יוסי הכהן, ור' שמעון בן נתנאל, ור' אלעזר בן ערך.

ר' עקיבא ותלמידיו

ור' עקיבה בן יוסף קיבל מר' אליעזר הגדול, ויוסף אביו גר צדק היה.

ור' ישמעאל, ור' מאיר בן גר הצדק, קיבלו מר' עקיבה,

וגם קיבל ר' מאיר וחביריו מר' ישמעאל:

ט. חברי ר' מאיר ור' עקיבא

חביריו של ר' מאיר הם, ר' יהודה, ור' יוסי, ור' שמעון, ור' נחמיה, ור' אלעזר בן שמוע, ור' יוחנן הסנדלר, ושמעון בן עזאי, ור' חנניה בן תרדיון.

וכן קיבלו חביריו של ר' עקיבה מר' אליעזר הגדול.

וחביריו של ר' עקיבה הם, ר' טרפון רבו של ר' יוסי הגלילי, ור' שמעון בן אלעזר, ור' יוחנן בן נורי:

י. רבן גמליאל הזקן עד רבי יהודה הנשיא

רבן גמליאל הזקן קיבל מרבן שמעון אביו בנו של הלל,

ורבן שמעון בנו קיבל ממנו,

ורבן גמליאל בנו קיבל ממנו,

ורבן שמעון בנו קיבל ממנו,

ור' יהודה בנו של רבן שמעון זה הוא הנקרא "רבינו הקדוש",

והוא קיבל מאביו, ומר' אלעזר בן שמוע, ומר' שמעון חבירו:

חיבור המשנה על ידי רבינו הקדוש

יא. עד זמן רבי: אי כתיבת חיבור וכתיבת זכרון השמועות

רבינו הקדוש חיבר המשנה.

ומימות משה ועד רבינו הקדוש לא חיברו חיבור שמלמדין אותו ברבים
בתורה שבעל פה,

אלא בכל דור ודור ראש בית דין או נביא שיהיה באותו הדור כותב לעצמו
זיכרון בשמועות ששמע מרבותיו, והוא מלמד על פה ברבים:

יב. כתיבת חידושי התורה עד זמן רבי

וכן כל אחד ואחד כותב לעצמו כפי כוחו, מביאור התורה ומהלכותיה כמו
ששמע, ומדברים שנתחדשו בכל דור ודור בדינים שלא למדום מפי
השמועה, אלא במידה משלש עשרה מידות, והסכימו עליהן בית דין הגדול.

וכן היה הדבר תמיד עד רבינו הקדוש:

יג. פעולת רבינו הקדוש

והוא קיבץ כל השמועות, וכל הדינין, וכל הביאורין והפירושין ששמעו
ממשה רבינו. ושלמדו בית דין של כל דור ודור. בכל התורה כולה.

וחיבר מהכל ספר המשנה, ושיננו ברבים, ונגלה לכל ישראל, וכתבוהו כולם,
וריבצו בכל מקום, כדי שלא תשתכח תורה שבעל פה מישראל:

יד. טעם פעולת רבינו הקדוש

ולמה עשה רבינו הקדוש כך, ולא הניח הדבר כמות שהיה?

לפי שראה שהתלמידים מתמעטים והולכים, והצרות מתחדשות ובאות, וממלכת הרשעה פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלים והולכים לקצוות, חיבר חיבור אחד להיות ביד כולם, כדי שילמדוהו במהרה ולא יישכח.

וישב כל ימיו, הוא ובית דינו, ולימד המשנה ברבים:

תלמידי רבינו הקדוש וחיבוריהם

טו. י"א גדולי תלמידי רבי

ואלו הם גדולי החכמים שהיו בבית דינו של רבינו הקדוש וקיבלו ממנו, (א) שמעון (ב) וגמליאל בניו, (ג) ור' אפס, (ד) ור' חנניה בן חמא, (ה) ור' חייא, (ו) ור' ינאי, (ז) ור' קפרא, (ח) ור' יושנן, (י) ור' הושעיה.

אלו הם הגדולים שקיבלו ממנו, ועמהם אלפים ורבבות משאר החכמים:

טז. קבלת צעירי תלמידי רבי זה מזה

אף על פי שאלו האחד עשר קיבלו מרבינו הקדוש ועמדו במדרשו, ר' יוחנן קטן היה, ואחר כך היה תלמיד לר' ינאי וקיבל ממנו תורה.

וכן רב קיבל מר' ינאי,

ושמואל קיבל מר' חנניה בן חמא:

יז. ספרא ספרי תוספתא ברייתות ותלמוד ירושלמי

רב חיבר ספרא וספרי, לבאר ולהודיע עיקרי המשנה.

ור' חייא חיבר התוספתא, לבאר עניני המשנה.

וכן ר' הושעיה, ובן קפרא חיברו בריתות, לבאר דברי המשנה.

ור' יוחנן חיבר התלמוד הירושלמי בארץ ישראל, אחר חורבן הבית בקרוב
משלש מאות שנה:

מרבי ועד חתימת התלמוד

דורות האמוראים

יח. מגדולי תלמידי רב ושמואל ור' יוחנן

ומגדולי החכמים שקיבלו מרב ומשמואל, רב הונא, רב יהודה, ורב נחמן,
ורב כהנא.

ומגדולי החכמים שקיבלו מר' יוחנן, רבה בר בר חנה, ור' אמי, ור' אסי, ורב
דימי, וראבון:

יט. מתלמידי רב הונא ורב יהודה, רבה ור' יוסף, אבוי רבא, רב אשי ורבינא

ומכלל החכמים שקיבלו מרב הונא ומרב יהודה, רבה ורב יוסף.

ומכלל החכמים שקיבלו מרבה ורב יוסף, אבוי ורבא, ושניהם קיבלו גם מרב
נחמן.

ומכלל החכמים שקיבלו מרבא, רב אשי ורבינא.

ומר בן רב אשי קיבל מאביו ומרבינא:

ארבעים איש ממשה ועד רב אשי

כ. רשימת ארבעים איש

נמצא מרב אשי עד משה רבינו ארבעים איש, ואלו הם,

א. רב אשי

ב. מרבא,

- ג. מרבה,
- ד. מרב הונא,
- ה. מר' יוחנן ורב ושמואל,
- ו. מרבינו הקדוש,
- ז. מרבן שמעון אביו,
- ח. מרבן גמליאל אביו,
- ט. מרבן שמעון אביו,
- י. מרבן גמליאל אביו,
- יא. מרבן שמעון אביו,
- יב. מהלל אביו, ושמאי,
- יג. משמיעה ואבטליון,
- יד. מיהודה ושמעון,
- טו. מיהושע ונתאי,
- טז. מיוסף ויוסף,
- יז. מאנטיגנס,
- יח. משמעון הצדיק,
- יט. מעזרא,
- כ. מברוך,
- כא. מירמיה,

כב. מצפניה,

כג. מחבקוק,

כד. מנחום,

כה. מיואל,

כו. ממיכה,

כז. מישעיה,

כח. מעמוס,

כט. מהושע,

ל. מזכריה,

לא. מיהודע,

לב. מאלישע,

לג. מאליהו,

לד. מאחיה,

לה. מדוד,

לו. משמואל,

לז. מעלי,

לח. מפינחס,

לט. מיהושע,

מ. ממושה רבינו רבן של כל הנביאים,

מעם י"י אלהי ישראל:

כא. אלה הם גדולי הדורות ועמם אלפים ורבבות

כל אלו החכמים הנזכרים הם גדולי הדורות, מהם "ראשי ישיבות", ומהם
"ראשי גלויות", ומהם מסנהדרי גדולה, ועמהם בכל דור ודור אלפים ורבבות
ששמעו מהם ועמהם: